

Ekonomisk kommentar

Prisförändringar på olika tidshorisonter

Oskar Tysklind och Jesper Johansson

NR 8 2024, 29 april

Prisförändringar på olika tidshorisonter

Under de senaste åren med hög inflation har mer fokus än tidigare lagts på prisutvecklingen under kortare perioder än tolv månader. I denna kommentar tittar vi lite närmare på högfrekventa mått på prisutvecklingen och diskuterar deras förmåga att prognostisera framtida inflation.¹ Slutsatsen av analysen är att när inflationen är normal är informationsinnehållet i de mer högfrekventa måtten begränsat. De är helt enkelt för volatila. Under perioder med stora rörelser i inflationen kan däremot mått på kortare horisonter som tre och sex månader ge användbar information om vart vi är på väg.

Författare: Oskar Tysklind och Jesper Johansson, verksamma vid avdelningen för penningpolitik på Riksbanken².

Prisförändringar mätt över kortare perioder än tolv månader

Riksbankens inflationsmål är formulerat i termer av den årliga procentuella förändringen av KPIF. Eftersom penningpolitiken verkar med viss fördröjning behöver Riksbanken göra prognoser på framtida inflation. I tider när inflationen är hög och varierande kan mer högfrekventa mått på inflationen ge information om vart inflationen är på väg framöver. Större fokus har därför också lagts vid dessa mått under de senaste årens inflationsuppgång.³ I denna kommentar undersöker vi hur användbara dessa mått är genom att utvärdera deras prognosförmåga både under normala förhållanden och i tider av hög inflation.

När vi tittar på prisutvecklingen under andra intervall än just hela år, är det viktigt att säsongjustera data. Detta eftersom priserna inte utvecklas jämnt över året utan följer vissa specifika säsongsmönster. I diagram 1 visas de månatliga procentuella förändringarna i KPIF exklusive energi uppräknade till årstakt. Av diagrammet kan vi exempelvis se att priserna normalt sjunker i januari på grund av reor och låg efterfrågan på vissa tjänster som utrikes resor. Omvänt är prisökningstakten relativt hög vissa månader, exempelvis i februari och december. Om vi då inte säsongrensar statistiken innebär det att inflationsutvecklingen i stort sett alltid är låg i januari för mer högfrekventa mått, men det säger väldigt lite om den underliggande utvecklingen.

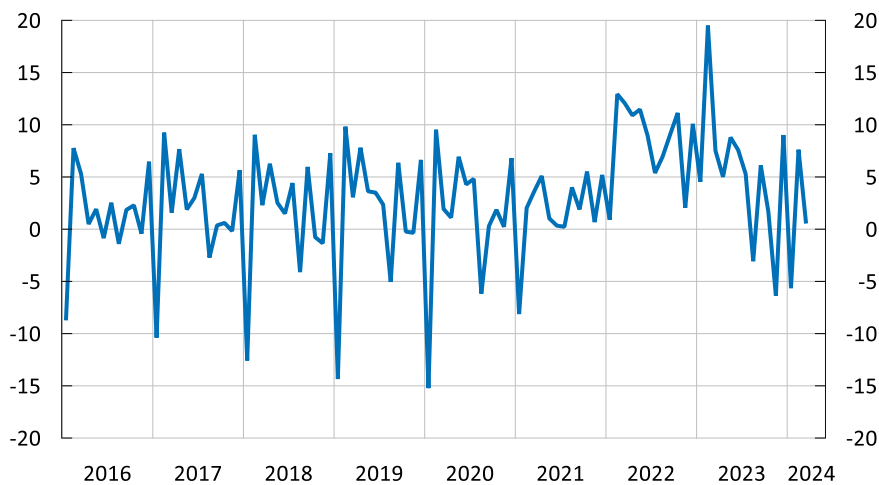
¹ Ekonomiska kommentarer är korta analyser i frågor relevanta för Riksbanken. De kan författas av både enskilda direktionsledamöter och medarbetare på Riksbanken. Medarbetares kommentarer godkänns av avdelningschefen medan direktionsledamöterna själva ansvarar för innehållet i sina kommentarer.

² Författarna vill tacka Vesna Corbo och David Vestin för värdefulla synpunkter.

³ Exempelvis har mer högfrekventa mått visats i den Penningpolitiska rapporten sedan september 2022. Se även fördjupningarna "Vad talar för att inflationen sjunker tillbaka nästa år?", september 2022 och "Hur snabbt kommer inflationen att falla?", april 2023. Exempel från andra centralbanker är Norges Bank (2024) och från allmänna debatten Boije (2023).

Diagram 1. Icke säsongrensad KPIF exklusive energi

Procentuell månadsförändring, uppräknad årstakt

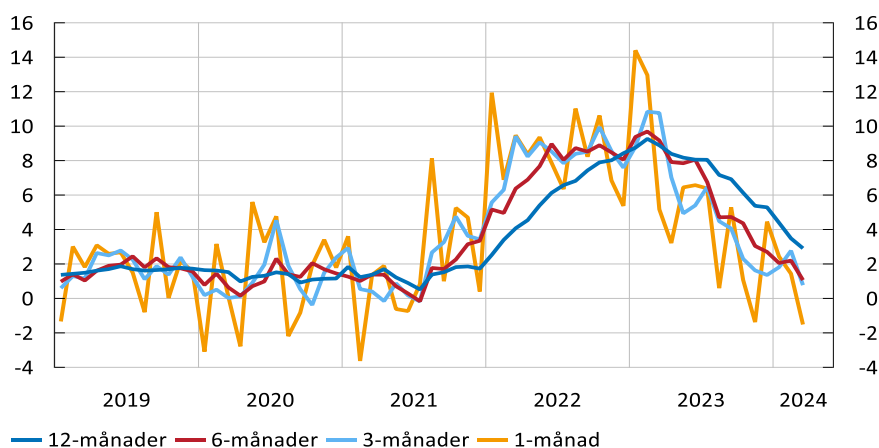

Källa: SCB

Diagram 2 visar i stället prisförändringar på en, tre och sex månader, säsongrensade och uppräknade till årstakt, tillsammans med den årliga procentuella förändringen. Uppräknningen till årstakt görs vanligen bara för att de olika måtten ska vara i samma storleksordning. Vi ser att måtten utvecklas på ett likartat sätt över tid, men att de mer högfrekventa måtten är betydligt mer volatila. Under de senaste åren av hög inflation så steg också de mer högfrekventa måtten betydligt snabbare än vad tolv månadersförändringen gjorde. Även i nedgången tycks de mer högfrekventa måtten gå före.

Diagram 2. Utvecklingen i KPIF exklusive energi på olika horisonter

Procentuell förändring i uppräknad årstakt, säsongrensade data

Källa: SCB och Riksbanken

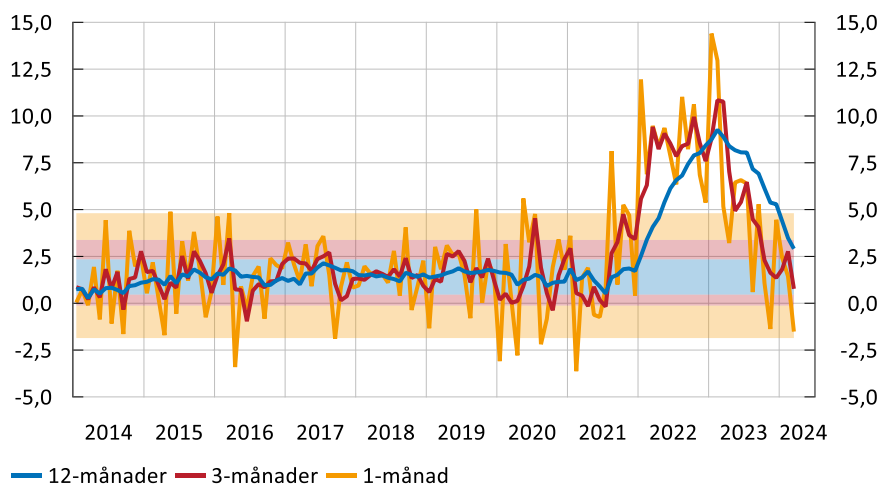
Även om de mer högfrekventa måtten kan ge en mer aktuell beskrivning av prisutvecklingen än den vi får om vi bara tittar på förändringen över de senaste tolv månaderna, så är det inte nödvändigtvis så att den signalen vi får från dessa mått är användbar. Ju högre frekvens måtten har, desto större inslag av brus finns det i dem.

Detta kan bero på olika typer av mätproblem, som svårigheter att säsongrensa data fullt ut eftersom säsongsmönster kan förändras över tid, men även på urvalsosäkerhet i själva prisundersökningen.⁴ Därtill kan priser vissa månader ändras relativt mycket, exempelvis vid reor, vilket kan vara svårt att i realtid sortera bort från den mer underliggande utvecklingen.

Diagram 3 visar prisutvecklingen för KPIF exklusive energi på en, tre respektive tolv månader. De skuggade områdena visar de band inom vilka 90 procent av alla observationer för de olika måtten hamnat under perioden 1997-2021. De illustrerar på så sätt ungefär vad som är ett normalt utfallsrum för de olika måtten. Ju mer högfrekventa data är, desto större är det normala utfallsrummet. En säsongrensad månadsrörelse med en uppräknad årstakt på 5 procent är på inget sätt någon exceptionell händelse, utan något som händer då och då även när inflationen är på mer normala nivåer. Om vi lägger för stor vikt vid de mest högfrekventa måtten finns därför en risk att vi överreagerar på enstaka höga månadsutfall.

Diagram 3. Intervall för normalt utfallsrum för mått på olika frekvens

Procentuell förändring i uppräknad årstakt, säsongrensad data

Anm. De skuggade intervallen visar 5-95 percentilen för utfallen mellan 1997 och 2021

Källa: SCB och Riksbanken

Utvärdering av prognosförmågan

Ett sätt att mer formellt undersöka om de högfrekventa måtten är informativa eller ej är att titta på hur väl de kan förutspå den framtida inflationen. Diagram 4 visar en sådan utvärdering. Diagrammet visar det genomsnittliga absolutfelet för prognosen på den årliga procentuella förändringen i KPIF exklusive energi, på en, tre, sex och tolv

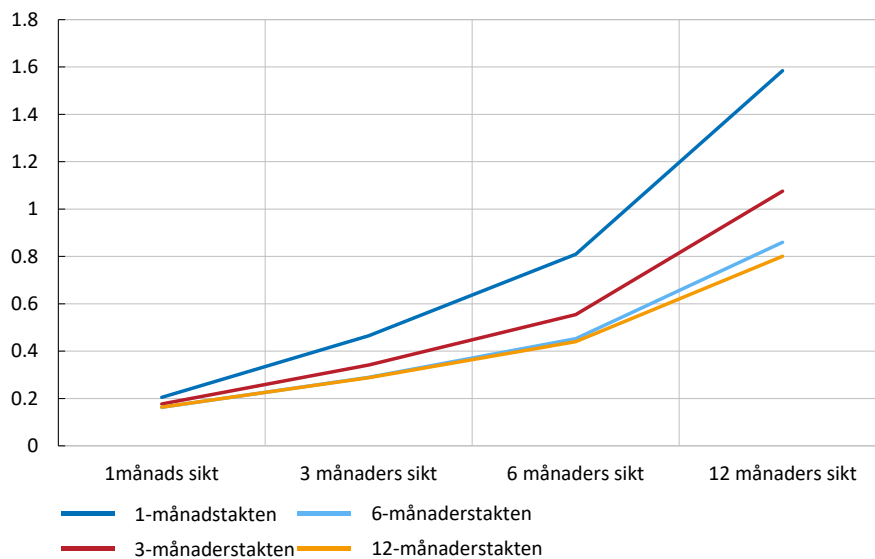
⁴ Se [Kvalitetsdeklaration Konsumentprisindex 2024](#), februari 2024, Statistiska centralbyrån.

månaders sikt, när vi skriver fram prisutvecklingen i KPIF exklusive energi från varje givna tidpunkt med senaste utfallet för de olika månadsförändringarna. Utvärderingen är gjord från och med januari 2000 till och med februari 2024.⁵

Av diagrammet kan vi utläsa att prognosförmågan, i snitt över perioden, varit klart sämre för de mest högfrekventa måtten än för den årliga procentuella förändringen. Sexmånadersförändringen har dock i stort sett haft lika bra prognosförmåga i snitt som tolvmånadersförändringen på samtliga horisonter.

Diagram 4. Genomsnittligt absolutfel

Procentenheter

Anm. Linjerna visar genomsnittligt absolutfel för prognoser på den årliga procentuella förändringen i KPIF exklusive energi

Källa: SCB och Riksbanken

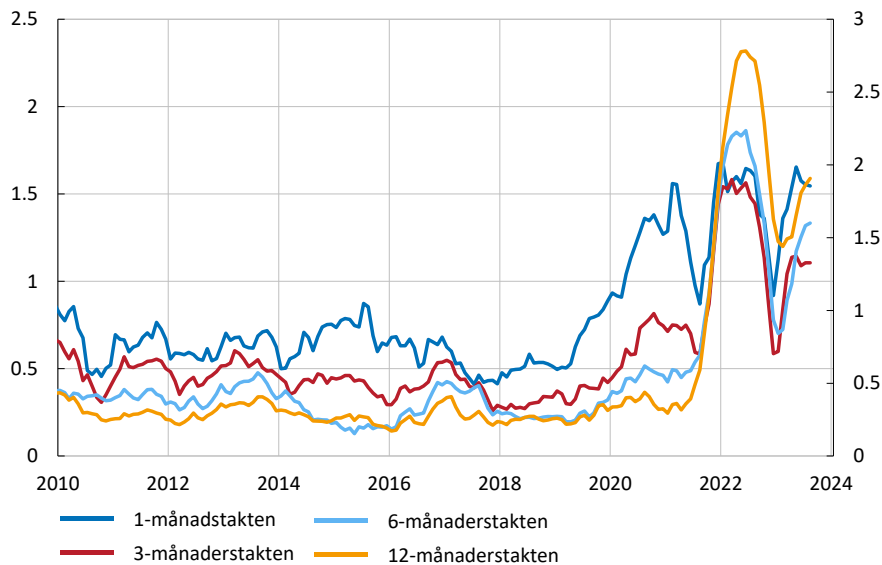
Bakom snittet göms dock en ganska stor variation över tid. Diagram 5 visar ett tolvmånaders glidande medelvärde av absolutfelen för prognoserna, på sex månaders sikt, baserat på de olika måtten.⁶ Det visar att de högfrekventa måtten under perioden med låg och stabil inflation fram till och med 2021 var relativt dåliga ur prognoshänseende. När priserna började stiga snabbt i början av 2022 var det dock de mer högfrekventa måtten som fångade upp detta snabbast och under de senaste åren har dessa mått, framför allt de på tre och sex månader, gett mer information om vart inflationen varit på väg.

⁵ Säsongrensningen görs om för varje ny period så bara de data som var kända vid respektive tillfälle påverkar rensningarna.

⁶ Bilden är densamma om man väljer ett något längre glidande medel för absolutfelen och/eller prognoser på andra horisonter.

Diagram 5. Medelabsolutfel för prognoser på 6 månaders sikt

Procentenheter

Anm. Visar genomsnittligt absolutfel för prognoser på den årliga procentuella förändringen i KPIF exklusive energi

Källa: SCB och Riksbanken

Slutsats

Resultaten i den här ekonomiska kommentaren visar att vi under normala tider inte bör lägga alltför stor vikt vid prisförändringar över kortare horisonter än tolv månader. Sådana mått är för volatila för att ge oss god vägledning om framtiden. Vid stora rörelser i inflationen så ökar dock informationsvärdet i dessa.

När inflationen nu åter börjar närma sig mer normala nivåer så kommer sannolikt de mest högfrekventa måtten återigen att vara för volatila för att vara användbara. Sexmånadersmättet verkar dock vara relativt användbart vid både höga och mer normala inflationstakter och kan således vara intressant att lägga större vikt vid även framöver.

Referenser

"Vad talar för att inflationen sjunker tillbaka nästa år?", fördjupning i Penningpolitisk rapport september 2022, Sveriges riksbank

"Hur snabbt kommer inflationen att falla?", fördjupning i Penningpolitisk rapport april 2023, Sveriges riksbank

R. Boije (2023), "Riksbanken överskattar inflationstrycket i ekonomin", DN debatt, 20 september 2023

Norges Bank(2024), "Pengepolitisk rapport 1/2024", mars 2024, Norges Bank

Kvalitetsdeklaration Konsumentprisindex 2024, februari 2024, Statistiska centralbyrån

SVERIGES RIKSBANK

Tel 08 - 787 00 00

registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK)